

ชื่อเรื่อง **แบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับ
มหาวิทยาลัย ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ**
**A Proposed E-Learning Distance Education Model For
Regional Universities in Northeast Thailand**

ผู้วิจัย นายสุรเชต น้อยฤทธิ์

ปีที่ทำวิจัยเสร็จ พ.ศ.2552

ความเป็นมาของการทำวิจัย:

การใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างแพร่หลายอย่างนี้เองทำให้สถาบันการศึกษาได้พัฒนาการผลิตสื่อการเรียนการสอนผ่านทางอินเทอร์เน็ต การให้บริการระบบการศึกษาทางไกล และจากระบบการศึกษาทางไกลนี้เองที่ช่วยให้ผู้เรียนซึ่งอยู่ห่างไกลได้รับโอกาสทางการศึกษามากขึ้น ซึ่งระบบนี้ได้ก่อให้เกิดประโยชน์ทั้งกับผู้เรียนและสถาบันการศึกษา การให้บริการอย่างไม่มีขีดจำกัด และเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้ามาค้นคว้าหาความรู้ ได้ตลอดเวลา ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการสอน เนื่องจากผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้ต่างๆ ได้ด้วยตนเอง สถาบันการศึกษามีจำนวนนิสิตเพิ่มขึ้นซึ่งเท่ากับเป็นการเพิ่มรายได้ให้กับสถาบันการศึกษา เพิ่มโอกาสให้แก่ผู้สอนในการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการและยังเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้กับผู้สอนอีกด้วย

จากการศึกษาของ Khan (1998) พบว่า เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์เป็นสื่อในการสนับสนุนและส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความหมาย โดยการกำหนดสิ่งแวดล้อมทางการเรียนแบบการสร้างสรรค์ความรู้ (Constructivist) และการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ ที่ให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และเน้นการเรียนการสอนที่มุ่งให้ความสำคัญกับกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเติมจากความรู้และประสบการณ์ที่มีมาก่อนของผู้เรียน ซึ่งแตกต่างกันและเน้นบทบาทของแรงจูงใจจากภายในของผู้เรียน มีทักษะในการตรวจสอบและควบคุมการเรียนรู้ของตนเอง และยืน ภู่วรรณ (2543) เน้นว่าเครือข่ายคอมพิวเตอร์ตอบสนองผู้เรียน สามารถเรียนเมื่อใด ที่ใด และเรียนกับใครก็ได้ จากการศึกษาเอกสารพบว่า ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญด้านสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของกลุ่มผู้เรียนด้วยระบบออนไลน์กับกลุ่มผู้เรียนในชั้นเรียนปกติ อย่างไรก็ตามวิจัยเกือบทั้งหมด ศึกษาเฉพาะรายวิชาเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 15)

มหาวิทยาลัยโทรสนเทศได้พัฒนาขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาที่ตอบสนองอุปสงค์การศึกษาของประเทศนั้นๆ ในกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา และอังกฤษ การพัฒนานี้มุ่งขยายโอกาสการศึกษาระดับอุดมศึกษาให้กับตลาดผู้เรียนทั้งภายในและนอกประเทศ นอกจากนี้ยังมีบางหลักสูตรที่มุ่งให้บริการการศึกษาและการฝึกอบรมให้กับบุคคลที่อยู่ในวัยทำงานที่ประสงค์จะเพิ่มพูนทักษะและความรู้ (Re-Training) ในกรณีของประเทศไทย สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้เริ่มพัฒนาระบบการเรียนการสอนแบบออนไลน์มากขึ้น แต่การพัฒนาขึ้นอยู่กับระยะเริ่มต้น หลายมหาวิทยาลัยได้มีการจัดทำแผนการพัฒนาขึ้น และกำลังดำเนินการจัดทำโครงการนำร่อง นอกจากนี้ ยังมีความริเริ่มในระดับ

รายวิชาในลักษณะของห้องเรียน ไทรสนเทต (Virtual Classroom) โดยความสนใจของครูผู้สอนเฉพาะราย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 4 – 11)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2545 มาตรา 10 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นบังคับเก้าปีและการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย จะมีผลทำให้ความต้องการการศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาเพิ่มสูงขึ้น งบประมาณเพื่อการอุดมศึกษาของไทยมีแนวโน้มที่จะลดลง มีผลสำคัญเนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อการศึกษาจะไปสู่ภาคการศึกษาพื้นฐานมากขึ้น นอกจากนั้น วิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อการลงทุนของภาครัฐในอนาคต ในขณะที่ มหาวิทยาลัยของไทยมีแนวโน้มการพัฒนารูปแบบการบริหารภายใต้การกำกับของรัฐบาล มีความจำเป็นต้องพึ่งพางบประมาณด้วยตนเองมากขึ้น การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อสร้างทางเลือกในการให้บริการการศึกษาแบบใหม่เป็นสิ่งที่สถาบันอุดมศึกษาต้องพิจารณา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 12)

ถึงแม้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและคอมพิวเตอร์จะเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนการสอนนี้ การพิจารณาถึงเทคโนโลยีการศึกษาอื่นๆ ที่มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละท้องถิ่นและวัฒนธรรม รวมไปถึงการผสมผสานระหว่างการเรียนแบบออนไลน์กับการเข้าชั้นเรียนเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณา เพื่อวางแผนการศึกษาที่ให้ประสิทธิผลสูงสุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543: 4 – 14) การจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์เป็นการลงทุนที่สูง มหาวิทยาลัยหลายแห่งไม่ประสบความสำเร็จในการดำเนินการเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะขาดแบบจำลองในการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยถึงแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

คำถามเพื่อการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและปัญหาในการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นอย่างไร
2. แบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่สอดคล้องกับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการใช้และความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. เพื่อพัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้แบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ได้ทราบสภาพการใช้และความต้องการของอาจารย์และผู้เรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

3. เป็นข้อเสนอแนะสำหรับสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ที่กำลังจะเปิดดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป และสำหรับผู้สนใจทั่วไปที่ต้องการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้ประกอบการศึกษาค้นคว้าต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาสภาพการใช้และความต้องการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ของกลุ่มตัวอย่างมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจำนวน 7 มหาวิทยาลัย ได้แก่ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (วิทยาเขตขอนแก่น) มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม และมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

นิยามศัพท์เฉพาะ

การจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-Learning Distance Education) หมายถึง การจัดการศึกษาที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้องค์ความรู้ (Knowledge) ได้โดยไม่จำกัดเวลาและสถานที่ (Anywhere-Anytime Learning) โดยยึดสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักที่สอดคล้องตามประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การขอเปิดและดำเนินการหลักสูตรระดับปริญญาในระบบการศึกษาทางไกล พ.ศ.2548

มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง มหาวิทยาลัยที่มีที่ตั้งหรือที่ตั้งของวิทยาเขตหลักตั้งอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

แบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หมายถึง ตัวแทนของแนวคิดและแนวปฏิบัติที่กำหนดขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งอธิบายถึงองค์ประกอบการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ระเบียบวิธีวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กล่าวโดยสรุปวิธีดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาวิวัฒนาการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการศึกษา หลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำเป็นแนวทางในการกำหนดแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาบริบทและสำรวจสภาพการใช้และความต้องการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการศึกษาบริบทและสำรวจสภาพการใช้และความต้องการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ และการใช้แบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของอาจารย์และผู้เรียน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาแบบจำลอง การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหารและนักวิชาการด้านการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 19 ท่านโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาจัดทำแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ร่าง 1)

ขั้นตอนที่ 4 การตรวจสอบและประเมินแบบจำลอง การดำเนินการในขั้นนี้เป็นการศึกษาความเหมาะสมความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติของแบบจำลอง โดยการนำแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ร่าง 1) ไปให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประกอบด้วย อธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้ช่วยอธิการบดี และผู้อำนวยการสำนัก/สถาบัน จำนวน 30 คน เป็นผู้พิจารณาความเหมาะสม โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 117 ข้อ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ คือ ถ้าข้อใดมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ

ขั้นตอนที่ 5 วิเคราะห์ สรุป และนำเสนอแบบจำลอง จากนั้นผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากผู้บริหารมาวิเคราะห์ สรุป และปรับปรุงแบบจำลองให้สอดคล้องกับความคิดเห็นของผู้บริหาร และนำเสนอแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 3 ชนิด คือ

1. แบบสอบถามสภาพการใช้และความต้องการ E-Learning ของอาจารย์และผู้เรียน จำนวน 2 ชุด โดยชุดที่ 1 สอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ และชุดที่ 2 ใช้สอบถามความคิดเห็นของผู้เรียนมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
2. แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูลเชิงลึก สำหรับสัมภาษณ์ความคิดเห็นผู้บริหารและผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์
3. แบบประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง ใช้สอบถามความคิดเห็นผู้บริหารมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามสภาพการใช้และความต้องการของอาจารย์และผู้เรียนของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งถึงอธิการบดีมหาวิทยาลัยทั้ง 7 มหาวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย แล้วดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัยโดยผู้วิจัยเองและผู้ช่วยวิจัย ในส่วนของแบบสอบถามอาจารย์นั้นได้ใช้แบบสอบถามออนไลน์เพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญโดยการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ส่งให้ผู้ให้การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยไปสัมภาษณ์ด้วยตนเองหรือสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยการนัดหมายพร้อมส่งแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งมีประเด็นที่จะสัมภาษณ์ไปให้ผู้ให้การสัมภาษณ์ล่วงหน้า และผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา สถานที่ที่นัดหมาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลแบบประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง ผู้วิจัยจัดส่งแบบจำลองพร้อมแบบประเมินไปให้ผู้ประเมินทางไปรษณีย์ พร้อมกับจัดทำเว็บไซต์เพื่อนำเสนอแบบจำลองและรายละเอียดงานวิจัยไว้ที่ <http://www.isanonline.com/model1>

การจัดกระทำกับข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสภาพการใช้และความต้องการของอาจารย์และผู้เรียน และแบบประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูล

2. การวิเคราะห์ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ถอดคำสัมภาษณ์ แล้วนำมาจัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา วิเคราะห์และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในลักษณะพรรณนาวิเคราะห์

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาและพัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปตามจุดมุ่งหมายการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือทั้งหมดมีการจัด E-Learning โดยใช้เป็นสื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีที่หลากหลาย เช่น แฟ้มข้อมูลแบบ PDF, เอกสาร Word, แผ่นซีดี, เว็บไซต์, กระดานถามตอบออนไลน์, ภาพวิดีโอ หรือเสียง, สื่อประสม, แบบทดสอบ, การจำลอง และเกมเพื่อการเรียนรู้ เป็นต้น ส่วนใหญ่มีการกำหนดกลยุทธ์การพัฒนา E-Learning ทั้งที่กำหนดไว้เป็นลายลักษณ์อักษรและแบบไม่เป็นทางการ บุคลากรสนับสนุนการพัฒนา E-Learning มียังไม่เพียงพอ งบประมาณสนับสนุน E-Learning มีไม่เพียงพอ ควรจัดให้มีบริการเพิ่มเติมเกี่ยวกับ E-Learning ได้แก่ จัดระบบให้คำปรึกษาการใช้งาน E-Learning จัดทำเอกสารแนะนำการใช้งาน E-Learning จัดทำระบบแนะนำการใช้งาน E-Learning ออนไลน์ ผู้เรียนส่วนใหญ่เชื่อมั่นว่าตนเองสามารถใช้งานคอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ตในการค้นคว้าหาข้อมูลเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาเรียนได้ในระดับมากถึงปานกลาง ส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นว่าสามารถที่จะรับผิดชอบตนเองในการเรียนรู้และเชื่อว่าการเรียนรู้เป็นหน้าที่อยู่ในระดับมาก ผู้เรียนส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะศึกษาและค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองอยู่ในระดับมาก ส่วนใหญ่มีความพร้อมที่จะจัดหาคอมพิวเตอร์

สำหรับการศึกษาทางไกลแบบ E-Learning อยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ทั้งอาจารย์และผู้เรียนส่วนใหญ่เห็น ว่ามหาวิทยาลัยควรเร่งดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

2. ผลการพัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยใน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ที่มีองค์ประกอบครอบคลุมประเด็นสำคัญต่างๆ ในการจัดการศึกษาทางไกลและมีความ สอดคล้องและเหมาะสมกับบริบทของมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน คือ

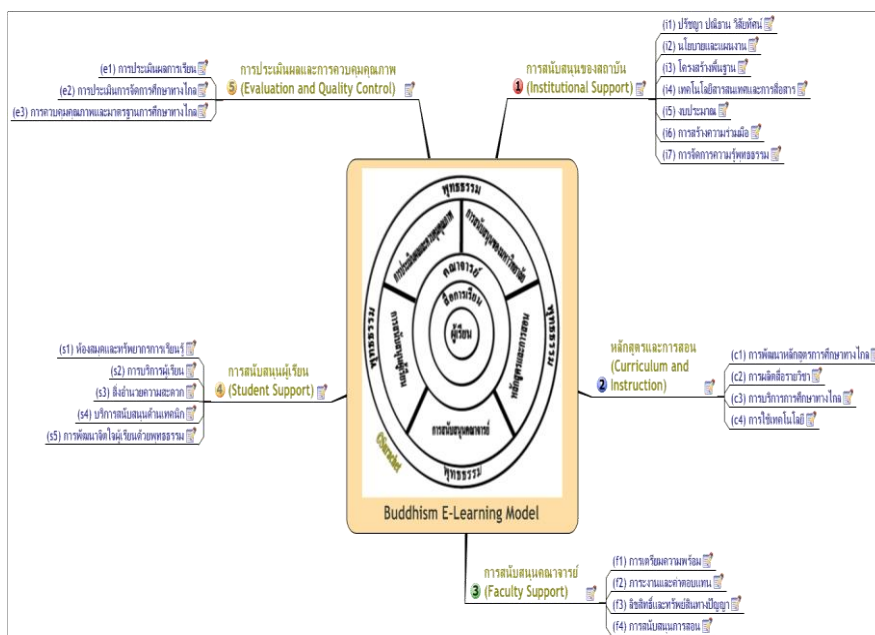
(1) การสนับสนุนของสถาบัน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบย่อย คือ ปรัชญา ปณิธาน วิสัยทัศน์, นโยบายและแผนงาน, โครงสร้างพื้นฐาน, เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, ด้านงบประมาณ, การ สร้างความร่วมมือระหว่างสถาบัน และการจัดการความรู้พุทธรธรรม

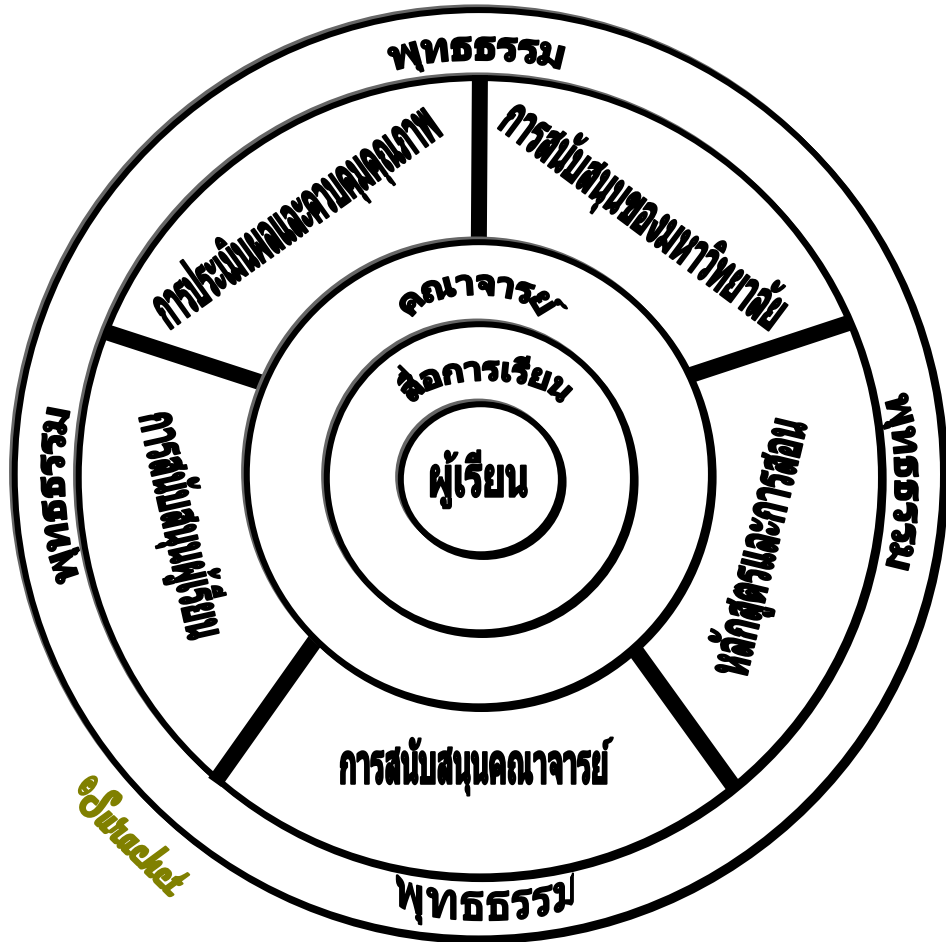
(2) หลักสูตรและการสอน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ การพัฒนาหลักสูตร, การผลิต สื่อรายวิชา, การบริการการศึกษาทางไกล และการใช้เทคโนโลยี

(3) การสนับสนุนคณาจารย์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบย่อย คือ การเตรียมความพร้อม, ภาระ งานและค่าตอบแทน, ลิขสิทธิ์และทรัพย์สินทางปัญญา และการสนับสนุนการสอน

(4) การสนับสนุนผู้เรียน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย คือ ห้องสมุดและทรัพยากรการศึกษา, การบริการผู้เรียน, สิ่งอำนวยความสะดวก, บริการสนับสนุนด้านเทคนิค และการพัฒนาจิตใจผู้เรียนด้วย พุทธรธรรม

(5) การประเมินผลและควบคุมคุณภาพ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย คือ การประเมินผลการ เรียน, การประเมินการจัดการศึกษาทางไกล และการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทางไกล รายละเอียดดังแสดงในภาพประกอบ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการใช้และความต้องการการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์ พบว่า มหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือส่วนใหญ่มีการจัดการศึกษาทางอิเล็กทรอนิกส์โดยใช้เป็นสื่อเสริมการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ อาจารย์และนิสิตส่วนใหญ่เห็นว่ามหาวิทยาลัยควรเร่งดำเนินการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

2. ผลการพัฒนาแบบจำลองการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์สำหรับมหาวิทยาลัยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนของมหาวิทยาลัย ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านการสนับสนุนคณาจารย์ ด้านการสนับสนุนผู้เรียน และด้านการประเมินผลและควบคุมคุณภาพ ผลการประเมินแบบจำลองโดยผู้บริหาร พบว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ The Institute for Higher Education Policy (2000) แห่งสหรัฐอเมริกา และสอดคล้องกับเบตรูส์ คาร์น (Khan, 2005: 12-18)

3. สายพระปาอีसान : ภูมิปัญญาปฏิบัติสู่สังคมโลก

จากการศึกษาวิจัยพบว่า สายพระปาอีसानเป็นผู้ปฏิบัติสืบทอดวิถีพุทธธรรมแนววิปัสสนาธรรมมุ่งพัฒนาจิตใจให้เกิดปัญญา ซึ่งยังคงรักษาไว้ซึ่งแก่นพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แต่ได้ปรับเปลี่ยน

วิธีการให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงแห่งยุคสมัย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเรื่องเดช เขจรศาสตร์ (2549 : 222)

4. พุทธธรรมกับการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพแก่ผู้เรียนให้สอดคล้องตามข้อกำหนดของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนที่จบออกไปสามารถประกอบวิชาชีพได้เป็นหลัก ไม่ได้มุ่งเน้นที่การพัฒนาจิตใจของผู้เรียน จึงทำให้บัณฑิตจากร่วมมหาวิทยาลัยจำนวนไม่น้อยเข้าสู่สภาพที่เรียกว่า “ความรู้ท่วมหัวเอาตัวไม่รอด” นั่นคือ ยิ่งเรียนมากก็ยิ่งเป็นทุกข์มากเหมือนเดิม เพราะสิ่งที่เรียนนั้นไม่ได้เป็นไปเพื่อ “การพ้นทุกข์” ดังพุทธธรรมในพระไตรปิฎก เล่มที่ ๑๙ พระสุตตันตปิฎก เล่มที่ ๑๑ สังยุตตนิกาย มหาวารวรรค พระพุทธเจ้าทรงตรัสแก่ภิกษุทั้งหลายว่า ...ภิกษุทั้งหลาย สิ่งที่เราารู้แล้วมิได้บอกเธอทั้งหลายมีมาก ก็เพราะเหตุไรเราจึงไม่บอก เพราะสิ่งนั้นไม่ประกอบด้วยประโยชน์ มิใช่พรหมจรรย์เบื้องต้น ย่อมไม่เป็นไปเพื่อความหน่าย ความคลายกำหนัด ความดับ ความสงบ ความรู้ยิ่ง ความตรัสรู้ นิพพาน เพราะเหตุนั้น เราจึงไม่บอก ... และจากการศึกษาค้นคว้าในงานวิจัยพบว่า ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย สายพระป่ามีความเข้มแข็งอยู่มากในช่วงศตวรรษที่ผ่านมา ด้วยเหตุปัจจัยดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยทำการศึกษาค้นคว้าเชิงลึกพร้อมทั้งฝึกปฏิบัติ “พุทธธรรม” ด้วยตนเอง จนมีความเชื่อมั่นว่า “พุทธธรรม” สามารถพัฒนาจิตใจของมนุษย์ให้พ้นทุกข์ได้ อันจะนำความอยู่เย็นเป็นสุขมาสู่ตัวผู้ปฏิบัติและสังคมได้ ผู้วิจัยจึงตัดสินใจนำพุทธธรรมบูรณาการเข้ากับการจัดการศึกษาทางไกลทางอิเล็กทรอนิกส์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโอกาสใกล้ชิดกับภูมิปัญญาล้ำค่าของมนุษยชาติ ซึ่งก็คือ “พุทธธรรม” การปฏิรูปการศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงและนำ “พุทธธรรม” มาพัฒนาจิตใจตนเอง ให้ดำเนินชีวิตอย่างมีสติ สมาธิ และปัญญา อันจะนำซึ่งความสงบสุขของตนเองและสังคม

2. แบบจำลองที่ได้จากงานวิจัยนี้ ในอีกมิติหนึ่งเป็นแบบจำลองที่บูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาการศึกษาสมัยใหม่ในยุคโลกาภิวัตน์ ผสมผสานเข้ากับ “พุทธธรรม” อย่างค่อยเป็นค่อยไป โดยได้เสนอแนะว่ามหาวิทยาลัยควรมีระบบและกลไกในการจัดการความรู้พุทธธรรม และควรส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรและผู้เรียนศึกษาพุทธธรรมอย่างเต็มศักยภาพ และดำเนินการสนับสนุนผู้เรียน **การพัฒนาจิตใจผู้เรียนด้วยพุทธธรรม** ควรมีระบบและกลไกสำหรับพัฒนาจิตใจผู้เรียนด้วยพุทธธรรม ควรส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถนำเอาพุทธธรรมไปใช้ในการเรียนและการดำเนินชีวิตได้ และควรพัฒนาศูนย์แลกเปลี่ยนเรียนรู้พุทธธรรมออนไลน์